

Varuna'nın Bin Gözü

Melih Ergen

Yapı Kredi Yayınları

88 s.

KENDİNE DÖN DEĞERLİ OKUR!

ROMAN yazmaya koyulanlar, farkında olsun veya olmasın, bir evren tablosu çizmeye yönelir. Eksiklikleri ve fazlalıkları kendince tamamlar veya budar, böylece gerek ideal gerek yaşanmaz bir dünya kurmaya uğraşır. Bunu yaparken bazen uzak geçmişe, söylencelere ve mitolojiye uzanır bazen de henüz olmamışa yönelir; geleceği inşa etmeye girişir.

Hangi yoldan gitmeye yeltenirseniz yeltenin, derdiniz anlatmaksız ve temeli sağlam atıyorsanız, karşınızdakine mutlaka bir şeyler aktarabilirsiniz. Melih Ergen, "Varuna'nın Bin Gözü"nde bu bahsi geçen yolların neredeyse tümüne girip çıkıyor.

'Boş' zaman ve mekân

Kitabın adındaki Varuna, Hint mitolojisinde görünmez gören ve geceleri belirip zamanı sonsuz kılarak "âlemin şifrelerini çözen", bazılarında "kötü niyetli" olarak nitelenen ve ahlak işlerine bakıp sosyal ilişkileri düzenleyen bir Tanrı; Melih Ergen'in de anlatıcısı. Bin gözlü Varuna, gecenin karanlığında benzemezlikleri ortaya çıkarma becerisine de sahip. Dolayısıyla yalanları gerçeklerden de ayırışıyla nam salmış bir Tanrı.

Ergen, Varuna'nın gücünden güç ve ilham alarak bizi bize anlatıyor aslında. Yazarken mevzuya dışarıdan değil de her şeyin tam ortasından bakıyor. Bir yanı sıra hem Varuna'nın hem de Ergen'in eline düşüyor okur; başına geleni tam olarak anlamlandıramasa da metne dalıp gidiyor.

Ergen'in kitabıyla yaptığı şeylerden biri, bizi saf düşünmeye yönlendirmesi. Bu anlamda Hint mitolojisinden rüzgârlar estirmesi de manidar. Çünkü Hint mitolojisinin kalbinde düşünme, anlama ve bunlarla eyleme geçme var fakat pragmatik herhangi bir yön yok. Yani bugün yaptığımız gibi her şeyin altında bir neden arama, oradan sonuca ulaşma alışkanlığı Hint düşüncesinde yer almıyor. Her şey nasıl oluyorsa öyle; öküzlük altında buzağı aramak manalı değil.

İşte Ergen'in kol kola girdiği Varuna'yla birlikte anlattığı insanlar ve kent, zaman ve anlam sorununa dokunuyor bir yerde ama bizim bugün algıladığımız

şekilde değil. Ergen'in bahsettiği mekân ve özellikle zaman biraz "boş"; "Anlam, insanın var oluşuyla başlayıp yanıtlaması güç bir soru olduğundan, tabii ki bunu fizikötesi sayılacak bir zaman içinde arayacak adam. Kaldı ki boş zaman olur da sınırı olur muydu hiç! Öte yandan yaşadıklarını yadsıyıp hayalini kuracağı başka olabirliklere taşınmak istesen de hayatı, hayat bu; üstelik, dünden bugüne veya yarına ulaşan kaygılara benzemiyordu çağ, zaten öteki türkü-sü de 'ilkel insan' kaygısı değil miydi... Geyiği avla, mağarayı ısıt, çocuğun babası desen belli değil!"

Varuna'nın ricası

Ergen'in çizdiği bu tablonun geçtiği ve orta yerinde bir gökdelenin bulunduğu kentte, zaman donmuş durumda. Rüya mı kurgu mu, orası da belirsiz. Daha doğrusu vaziyet bir fotoğraf karesine benziyor.

Kitapta ismi geçen tek kahraman Mahmut; gökdelenin gölgesinde ve zamanın durduğu o anda sıkışıp kalmış durumda. Ergen'in kurgusu (belki de gerçek, kim bilir) bu açılımlarla bize örtülü hakikatlerden bahsediyor; ayrıca bu da tam mitolojinin biçimini andırıyor.

Ergen'in yapmaya uğraştığı şey, eski zamanlardaki gibi hepimizin yüzüne bir ayna tutmak. Orada gördüklerimiz ve göreceğimiz, hep karanlığa itmeyi tercih ettiğimiz gerçeklerden başkası değil. Ha, Ergen bunların ne olduğunu söylüyor mu? Hayır... Zaten meselenin özü de o; bir sorun veya hakikatin kendisi değil, bunlar sonraki aşama. İlk olarak düşünmeyi bilmek gerekiyor; neyi düşüneceğini değil, nasıl düşüneceğini fark etmek... Tıpkı nasıl bakacağını bilmek gibi. İşte Varuna, gözümüzü açsın ve bin tane gözümüz olsun diye var.

Ergen'in bizi yolladığı seyahat, romanın ana maddeleri; harf, kelime ve cümleler arasındaki bir gezintiye dönüşüyor. Varuna, yolu aydınlatırken biz okurlar da kendi içimize doğru bakmaya yönlendiriliyoruz. Bu, asla bir baskı değil, bir rica; Varuna'nın veya kitabın ricası... Duymamız istenen en önemli ses belki de bu.